

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania E. Ś.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 sierpnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 19 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 136/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie - na rzecz adwokata G. Ż. Kancelaria Adwokacka z siedzibą w W. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie decyzją z 7 czerwca 2017 r. (nr KRI [...]) dokonał

ponownego ustalenia wysokości renty inwalidzkiej ubezpieczonej E. Ś., określając ją od 1 października 2017 r. na kwotę 1.000 zł.

Wyrokiem z 16 listopada 2021 r. (sygn. akt XIII 1U 4963/18) Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie E. Ś. (pkt I wyroku) oraz nie obciążył odwołującej kosztami zastępstwa procesowymi należnymi Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie (pkt II wyroku).

Na skutek apelacji odwołującej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 stycznia 2023 r. (sygn. akt III AUa 136/22) oddalił apelację.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie złożyła odwołująca, zaskarżając wydany judykat w całości, zarzucając rozstrzygnięciu:

1. naruszenie przepisów postępowanie, które to uchybienia mogły mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

a. art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu 19 stycznia 2023 r., poprzez zastosowanie przepisu art. 15z¹ ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: ustawa COVID-19) w brzmieniu obowiązującym w dniu 19 stycznia 2023 r., przez rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w składzie jednego sędziego, co ograniczyło odwołującą, prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, które wynika z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem powyższe nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), a przez to doprowadziło do nieważności postępowania prowadzonego przed Sądem *ad quem* (art. 379 pkt 4 k.p.c.);

b. art. 235² pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez to, że Sąd Apelacyjny w Warszawie pomijając postanowieniem z 12 października 2022 r. wskazane przez odwołującą E. Ś. w apelacji dowody, wadliwie ocenił, że wniosek dowodowy zmierzał do przedłużenia postępowania, jako, iż już postępowanie to trwało ponad miarę, a między wydaniem przedmiotowego postanowienia, a wydaniem wyroku minęły ponad trzy miesiące, w trakcie których przedmiotowe dowody można było

przeprowadzić, a czego sama odwołująca E. Ś. nie była władna przedsięwziąć i przedłożyć Sądowi *ad quem* z uwagi na zakres koniecznych do przeprowadzenia czynności i brak uprawnień odwołującej się do pozyskania wnioskowanych informacji;

2. naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. c tiret piąte w zw. z art. 22a ust. 2-3 w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin - wbrew wykładni przepisów i z ich naruszeniem, a to art. 8 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 40, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 Konstytucji RP, w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.) oraz art. 1, art. 4, art. 6, art. 20 i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej [2007/C 303/01 (Dz.U. UE C z dnia 14 grudnia 2007 r. Nr 303, poz. 1 ze zm.)], polegające na przyjęciu przez Sąd II instancji, że wyrok z 16 listopada 2021 r. Sądu Okręgowego w Warszawie odpowiada prawu, podczas gdy orzeczenie to naruszyło w sposób rażący przywołane w niniejszym zarzucie przepisy.

W związku z zawartymi w skardze kasacyjnej zarzutami, skarżąca wniosła o:

1. na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, przywołując przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2, 3 i 4 k.p.c.;

2. na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości w razie podzielenia przez Sąd Najwyższy zarzutów bądź zarzutu z punktu 1a i/lub 1b skargi kasacyjnej, bądź też łącznie w punktach 1a, 1b oraz 2 skargi kasacyjnej i o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w całości;

3. na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości w razie podzielenia przez Sąd Najwyższy jedynie zarzutu określonego w punkcie 2 skargi kasacyjnej, a przez to o orzeczenie przez Sąd Najwyższy, co do istoty sprawy i uwzględnienie apelacji odwołującej E. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie zapadłego w dniu 16 listopada 2021 r., pod sygn. akt XIII 1U 4963/18 i w konsekwencji uchylenie decyzji z 7 czerwca 2017 r. (nr KRI [...]) Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie oraz zobowiązanie organu rentowego do przeliczenia renty E. Ś. poczynając od 1 października 2017 r. z pominięciem art. 22a ust. 2-3 w zw. z art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. c tiret piąte ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.;

4. na wypadek nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bądź nie podzielenia stawianych zarzutów i w konsekwencji nieuwzględnienia skargi kasacyjnej skarżącej – zwolnienie skarżącej z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, w tym ewentualnych kosztów pomocy prawnej udzielonej organowi rentowemu, z uwagi na sytuację majątkową, zdrowotną i osobistą odwołującej oraz zasady humanitaryzmu;

5. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz adwokata G. Ż. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującej się E. Ś. z urzędu, według prawem norm przepisanych, przy zastosowaniu sześciokrotności stawki minimalnej, przy uwzględnieniu aktualnego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, powiększonych o należny podatek od towarów i usług w stawce 23%, oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone w jakiegokolwiek części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia i jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na trzech przesłankach: istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w

orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W pierwszej kolejności należało przeanalizować zarzut nieważności postępowania. Zdaniem pełnomocnika skarżącej, w sprawie zachodzi nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. (skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa) - z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego. Tymczasem, jak to wynika z art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy. Rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy w składzie jednego sędziego było zatem zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Orzekanie przez sąd drugiej instancji w składzie trzech sędziów było bowiem fakultatywne. Wykładnia przepisów, do których odwołuje się stron skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyjęta w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22), obowiązuje – jak to wyraźnie wynika z jej treści - od dnia podjęcia uchwały. Wskazana uchwała nie mogła mieć wobec tego wpływu ani znaczenia dla zaskarżonego rozstrzygnięcia, z uwagi na fakt orzekania przez Sąd drugiej instancji przed jej podjęciem (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lutego 2024 r., I CSK 3933/23, LEX nr 3672897 i 15 lutego 2024 r., I CSK 4388/23, LEX nr 368635). Nie została więc spełniona przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Jeżeli natomiast chodzi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opartej na przesłance istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to taki wniosek wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne

wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, Legalis nr 127030; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, Legalis nr 2701754 i z 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112, z 29 września 2022 r. I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349 i z 10 stycznia 2024 r., III USK 56/23, LEX nr 3652220). Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy zajmował się już wykładnią art. 15c oraz art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w uchwale z 16 września 2020 r. w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, w sprawie o sygn. III UZP 1/20 uznając, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, powinno być oceniane na

podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka (OSNP 2021 nr 3, poz. 28, str. 65). Strona skarżąca nie wykazała więc istnienia tej przesłanki przedsądu.

I wreszcie, w przypadku wniosku opartego na przesłance oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Ponadto, w judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Także w tym przypadku nie może być mowy o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Trzeba także zauważyć, że sam sposób sformułowania wniosku uznać należy za błędny i świadczący o jego bezpodstawności. Nie można bowiem twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona - co oznacza oczywistą bezzasadność zaskarżonego orzeczenia, a więc niewymagającą jakichkolwiek dociekań lub analiz, a jednocześnie wskazywać na istnienie potrzeby wykładni przepisów - wymagającej z natury rzeczy pogłębionych rozważań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19, LEX nr 2751796 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Tego typu argumentacja, nawet w sytuacji podnoszenia jej w sposób „ewentualny”, podważa zasadność wniosku.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd Najwyższy postanowił przy zastosowaniu § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

[SOP]

[ms]